

Деменція

1. ВСТУП

Деменція як медико-соціальна проблема

Деменція останнім часом стала широко обговорюваною темою в науковому та медійному середовищі. Це захворювання асоціюється з віковими змінами когнітивних функцій, що може викликати страх і занепокоєння у суспільстві.

◆ Чому це важливо?

- Деменція впливає на **фізичні, когнітивні та комунікативні здібності**.
- Догляд за пацієнтами є **міждисциплінарним процесом**, що включає лікарів, логопедів, психологів, медсестер та соціальних працівників.
- Найпоширенішою формою деменції є **хвороба Альцгеймера**.

Основні питання лекції:

- ✓ Що таке деменція та як вона класифікується?
- ✓ Як вона впливає на пам'ять і комунікацію?
- ✓ Які механізми та стадії розвитку деменції?
- ✓ Як забезпечити ефективну підтримку та реабілітацію пацієнтів?

2. СИСТЕМИ ПАМ'ЯТІ ТА ПОРУШЕННЯ ПАМ'ЯТІ

Пам'ять – один із перших когнітивних процесів, що порушується при деменції.

2.1 Основні типи пам'яті

◆ Короткочасна пам'ять (STM)

- Обмежена за обсягом (до 7 елементів).
- Зберігає інформацію протягом **до 30 секунд**.
- Включає:
 - ✓ **Фонологічний блок** (слухові сліди).
 - ✓ **Візуально-просторовий блок** (зорові образи).
 - ✓ **Епізодичний буфер** (інтегрує інформацію).

◆ Довготривала пам'ять (LTM)

- Зберігає інформацію протягом **довгого часу**.
- Складається з:
 - ✓ **Декларативної пам'яті** (знання фактів, подій).
 - ✓ **Недекларативної пам'яті** (навички, умовні рефлекси).

2.2 Порушення пам'яті при деменції

- ✓ Прогресуючі **порушення епізодичної пам'яті** – люди забувають нещодавні події.
- ✓ **Збереження процедурної пам'яті** – збережені автоматизовані навички, як-от їзда на велосипеді.
- ✓ **Дезорієнтація у просторі та часі** – пацієнти плутають дні, місяці, місцезнаходження.

3. ДЕМЕНЦІЯ ТА ДЕМЕНТУЮЧІ ЗАХВОРЮВАННЯ

3.1 Визначення деменції

- ✦ **DSM-IV TR:** деменція – це стійке когнітивне порушення, що впливає на **пам'ять, мову, мислення та соціальну функціональність**.
- ✦ **ICD-10:** деменція – синдром із прогресуючим порушенням пам'яті, уваги, мови та орієнтації.

3.2 Основні категорії деменції

- 1 **Кортикальна деменція** – ураження кори головного мозку (хвороба Альцгеймера).
- 2 **Підкортикальна деменція** – ураження підкоркових структур (хвороба Паркінсона).
- 3 **Змішана деменція** – комбіновані порушення (судинна деменція).

3.3 Найпоширеніші форми деменції

- ✓ **Хвороба Альцгеймера** (60–80% випадків) – поступове погіршення пам'яті, мовлення, мислення.
 - ✓ **Судинна деменція** – наслідок інсультів, порушення кровопостачання мозку.
 - ✓ **Лобно-скронева деменція** – ранні зміни особистості, поведінки.
 - ✓ **Деменція з тільцями Леві** – змішані симптоми Альцгеймера та Паркінсона.
-

4. ХВОРОБА АЛЬЦГЕЙМЕРА: ГОЛОВНА ФОРМА ДЕМЕНЦІЇ

4.1 Нейропатологія хвороби Альцгеймера

- ◆ **Амілоїдні бляшки** – скупчення білка бета-амілоїду між нейронами.
- ◆ **Нейрофібрилярні клубки** – аномальні білкові відкладення в нейронах.
- ◆ **Атрофія кори мозку** – зменшення об'єму тканин мозку, особливо в гіпокампі.

4.2 Фактори ризику

- ✓ **Генетика** (мутації APOE4).
 - ✓ **Вік** (ризик значно зростає після 65 років).
 - ✓ **Освіта** (низький рівень освіти – вищий ризик деменції).
 - ✓ **Захворювання серця, діабет, гіпертонія.**
-

5. СТАДІЇ ХВОРОБИ АЛЬЦГЕЙМЕРА

5.1 Рання (легка) стадія

- ◆ Проблеми з підбором слів.
- ◆ Зниження уваги та здатності до багатозадачності.
- ◆ Повторення інформації.
- ◆ Втрата орієнтації в незнайомих місцях.

5.2 Середня (помірна) стадія

- ◆ Порушення пам'яті та розуміння мови.
- ◆ Втрати у семантичній пам'яті – забуваються значення слів.
- ◆ Комунікативні проблеми – складно підтримувати бесіду.
- ◆ Дезорієнтація в часі.

5.3 Пізня (важка) стадія

- ◆ Повна втрата пам'яті – пацієнт не впізнає рідних.
 - ◆ Втрати мовлення – ехолалія, відсутність комунікації.
 - ◆ Порушення моторних функцій – потреба у постійному догляді.
-

6. ВПЛИВ ДЕМЕНЦІЇ НА КОМУНІКАЦІЮ

6.1 Порушення мови та мовлення

- ✓ Аномія – проблеми з пошуком слів.
- ✓ Граматичні помилки, спрощення речень.

- ✓ **Порушення розуміння мови** (особливо складних інструкцій).
- ✓ **Зменшення експресивної мови** – одноманітні відповіді, відсутність деталізації.

6.2 Як покращити комунікацію з пацієнтами?

- ✓ Використовувати **короткі та чіткі речення**.
 - ✓ Повторювати важливу інформацію **без змін формулювань**.
 - ✓ **Залучати невербальну комунікацію** (жести, зоровий контакт).
 - ✓ Використовувати **наочні матеріали** для пояснень.
-

7. ВИСНОВКИ

- ✓ Деменція – це складний синдром, що впливає на **пам'ять, комунікацію та повсякденне життя**.
- ✓ Найпоширеніша форма – **хвороба Альцгеймера**.
- ✓ Діагностика та лікування потребують **міждисциплінарного підходу**.
- ✓ Важливим є **підтримка комунікації та адаптація середовища** для покращення життя пацієнтів.